

779

URRIÐAVATN Í STRANDASÝSLU
FISKIRANNSÓKNIR 1988

Sigurður Már Einarsson

Borgarnesi, mars 1989

VMST-V/89007X

VEIÐIMÁLASTOFNUN - VESTURLANDSDEILD
Kveldúlfsgötu 2A, 310 Borgarnesi.

1. INNGANGUR

Hér verður greint frá niðurstöðum könnunar á urriðastofni Urriðavatns í Kaldrananeshreppi í Strandasýslu sem gerð var að beiðni landeigenda. Helstu markmið þessara athugunar var að athuga fiskmagn og samsetningu aflans, lengdardreifingu, aldursamsetningu og vöxt. Einnig var holdafar, kynþroski, fæða og sníkjudýrabyrði athuguð. Einnig að ráðleggja um nýtingu vatnsins í kjölfar rannsókna.

Urriðavötn liggja í 172 m hæð yfir sjó á Bjarnarfjarðarhálsi. Vatnið er allstórt eða 1.4 km² og er mesta dýpi 20 m (Vötn og Veiði 1985). Aðrennsli sést lítið í vatnið en frá því fellur Urriðá til Bjarnarfjarðar. Fjöldi minni vatna er á Bjarnarfjarðarhálsi t.d. Himbrimavötn og Klofningsvatn. Nýting Urriðavatnsins er lítil. Eitthvað er veitt í net og stangveiði hefur einnig verið reynd.

2. ADFERDIR

Netaveiði og sýnatökur fóru fram dagana 7-8 ágúst 1988. Fisksýna var aflað með netum með eftirtöldum möskvastærðum: 19.5, 22.5, 25.0, 30.0, 35.0, 40.0 og 45 mm. Þessi netaröð hefur nokkuð jafnt veiðilág á fisk frá 20 - 45 sm að stærð og á þannig að gefa allgóða mynd af þeim fiski sem er í vatninu. Auk þessara neta voru lögð þrjú 30 mm net og eitt 45 mm net til að afla frekari sýna. Netin voru lögð á nokkrum stöðum í norðanverðu vatninu að kvöldi og vitjað um að morgni. Afli var talinn og skráður úr hverju neti fyrir sig og allur fiskurinn síðan lengdarmældur (snjaldur-sporó-sýling) og vigtaður (gr). Af 52 fiskum voru síðan tekin hreistur og kvarnir til aldursákvörðunar, kyn og kynþroski ákvarðað. Magainnihald var greint eftir auganu á staðnum og magafylli skráð. Helstu sníkjudýr voru auk þess greind með berum augum.

3. NIÐURSTÖÐUR

Alls veiddust 59 urriðar í 7 lagnir (Tafla 1) sem gerir 8.4 fiska per lögn að meðaltali. Að auki veiddust 23 urriðar í 4 aukalagnir þannig að alls veiddust 82 urriðar í vatninu. Afli á net var mestur í smæstu riðlana, en var fremur jafn í þá stærri.

TAFLA 1

AFLI URRIDA Í NETALÖGNUM Í URRIDAVATNI 8. AGÚST 1988.

<u>MOSKVASTÆRD</u>	<u>FJÖLDI Á LOGN</u>
19.5 mm	12
22.5 -	26
25.0	5
30.0	4
35.0	5
40.0	3
45.0	4
MEDALTAL	8.4

Lengdardreifing aflans var frá 10 sm fiskum upp í 48 sm, en flestir urriðanna voru á bilinu 15 - 30 sm (Mynd 2). Þyngsti urriðinn sem veiddist var 47.5 sm og vó 1250 gr. Almennt var fiskurinn fremur feitur og vel á sig kominn.

Urriðarnir voru á bilinu 2 - 10 ára gamlir (Mynd 3). Vöxtur urriðans er sæmilegur í vatninu og eru 40 sm fiskar 8 - 9 ára gamlir. Vöxturinn virðist þó nokkru lakari heldur en í athugun sem fram fór 1982 (Þórir Dan Jónsson, óbirtar upplýsingar).

Kyn og kynþroski var greint hjá 52 fiskum. Urriðinn reyndist geldur að langstærstum hluta, þ.e samanstóð af ungfiski sem ekki sýndi merki þess að ætla að hrygna um haustið eða 88.5% af þeim fiskum sem skoðaðir voru. Afgangurinn eða 11.5% sýndi merki þess að ætla að hrygna um haustið.

Magafylling urriðans sem metin var á skalanum 0-5 reyndist að meðaltali 2.2. Fæðan var fremur einhæf (Mynd 4). Vatna-

bobbar reyndust vera ríkjandi fæða með 66.7% hlutdeild, hornsíli komu næst með 23.8% og einnig varð vart við dýrasvíf og vorflugur.

Urriðinn reyndist vera mjög sýktur af sníkjudýrum. Þannig reyndist 80.8% fiskanna vera með þolhjúpa af liffum Diphyllbothrium bandormsins, en þessar liffur sjást sem hvítar kúlur á magavegg og þunnildum fisksins og valda m.a. samgróningi í innyflum. Einnig fannst bandormurinn Eubothrium salvelini, en hann lifur í górninni og teygir sig gjarnan inn í skúflangana og fannst hann í 19.2% urriðanna. Í flestum tilfellum var sníkjudýrasýking á háu stigi.

4. UMRÆÐUR

Niðurstöður sýna að magn urriða er verulegt í vatninu eins og fram kemur er afli í lögn er skoðaður. Nýliðun virðist árviss í stofninn þannig að hrygningarskilyrðin virðast ekki vera takmarkandi þáttur fyrir stærð fiskstofnsins eins og algengt er hjá urriða. Urriðinn hrygnir eingöngu í straumvatni og er líklegt að aðal hrygningarstöðvarnar séu í Urriðaánni, enda safnast urriði í ósinn á haustin að sögn kunnugra. Ekki er þó útilokað að hrygning geti farið fram víðar t.d. getur urriði nýtt sér staði þar sem lindir renna í vatn eins og t.d. gerist í Þórisvatni.

Vöxtur urriðans í vatninu er allgóður, en almennt séð er urriði fisktegund sem er fremur hægvaxta. Þó er athyglisvert að vöxturinn nú er heldur lakari en þegar vatnið var athugað árið 1982. Fæðuskilyrðin í vatninu virðast góð. Vatnið er fremur grunnt, en slík vötn framleiða hlutfallslega meiri fæðu heldur en djúp vötn þar sem áhrifa sólarljóssins gætir mest á innan við 10 m dýpi. Þetta skýrist þegar haft er í huga að þörungur og háplöntur breyta sólarorku í lífræna orku sem er undirstaða alls lífs í vötnum. Í grunnnum vötnum er botninn allur baðaður í ljósi og tekur allur þátt í framleiðslunni en í djúpum vötnum nær ljósið aðeins til botns meðfram ströndinni. Margir aðrir þættir hafa einnig áhrif á fæðuskilyrðin t.d. botngerð vatnsins og veðurfar.

Sníkjudýrabyrði urriðastofnsins er mikil einkum af *Diphyllbothrium* liffum og *Eubothrium* bandorminum. Þessi sníkjudýr eru mjög algeng í vatnafiskum hérlendis og einkum eru *Diphyllbothrium* liffurnar mikill skaðvaldur. Í miklu magni valda þær samgróningi flestra líffæra og fiskarnir geta orðið ófrjór. Fiskurinn getur horast og einnig rýrna verðmæti fiskakjötsins ef liffurnar taka sér bólfestu á þunnildunum í stórum stíl. Lífsferillinn er þannig að fullorðnir bandormar lifa í görn fugla sem eru fiskætur. Egginn fara út með driti fuglanna og eru étin af krabbadýrum í svifinu og þar þroskast liffurnar. Fiskar sýkjast er þeir éta krabbadýrin og liffurnar mynda um sig þolhjú utan á maga og þunnildum. Lífsferlinum lýkur þegar fiskurinn er étinn af fugli. Ógerlegt er að losna við þessi sníkjudýr úr vötnum.

5. RADLEGGINGAR

Stöðuvötn er hægt að nýta með netaveiði, stangveiði eða samblandi netaveiði og stangveiði. Í dag er Urríðavatn mjög lítið nýtt og skilar því litlum tekjum til landeigenda. Vatnið er allstórt eða um 140 ha, fiskstofninn er allþéttur og getur vatnið gefið af sér töluvert fiskmagn. Litlar mælingar hafa farið fram hérlendis á afrakstri hreinna urriðavatna, en í Skandinavíu er algengt að afrakstur af urriðavötnum sé oft um 5 kg/ha. Sé þessi viðmiðun notuð mætti veiða um 700 kg á ári úr vatninu.

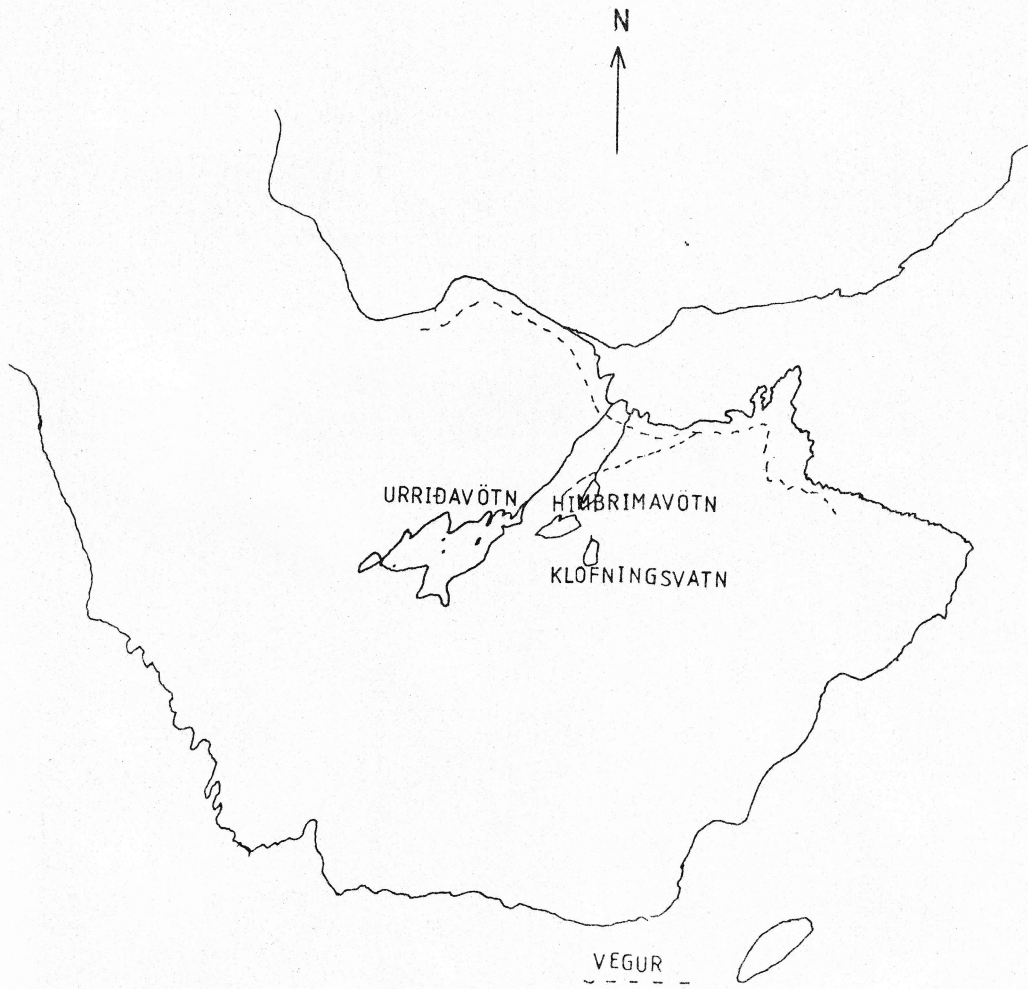
Netaveiði eingöngu úr vatninu er ekki líkleg leið til að skila landeigendum miklum tekjum því afrakstursgeta vatnsins er ekki það mikil að hún standi undir mikilli útgerð. Hóflæg netaveiði er hins vegar æskileg og er mælt með að net með 30 mm möskvastærð séu notuð við veiðarnar.

Það nýtingarform sem er hins vegar langlíklegast til að skila verulegum tekjum af vatninu er stangveiði. Með auknum frítíma fólks samfara háu verði á laxveiðileyfum er æ meira sótt í silungsvötn til veiða og er líklegt að sókn í vötn eigi eftir að aukast mikið frá því sem nú er. Umhverfi Urríðavatns er mjög fallett og sérstaklega góð veiðiaðstaða fyrir stangveiði þar sem fjöldi tanga gengur inn í vatnið.

Gera þarf bilfært að vatninu og einnig kemur til greina að reisa lítið veiðihús við vatnið. Þá er hér bent á að landeigendum er skylt að gera með sér félagsskap um skipulag veiði í hverju fiskihverfi samkvæmt lögum um lax- og silungsveiði frá 1970.

MYND 1:

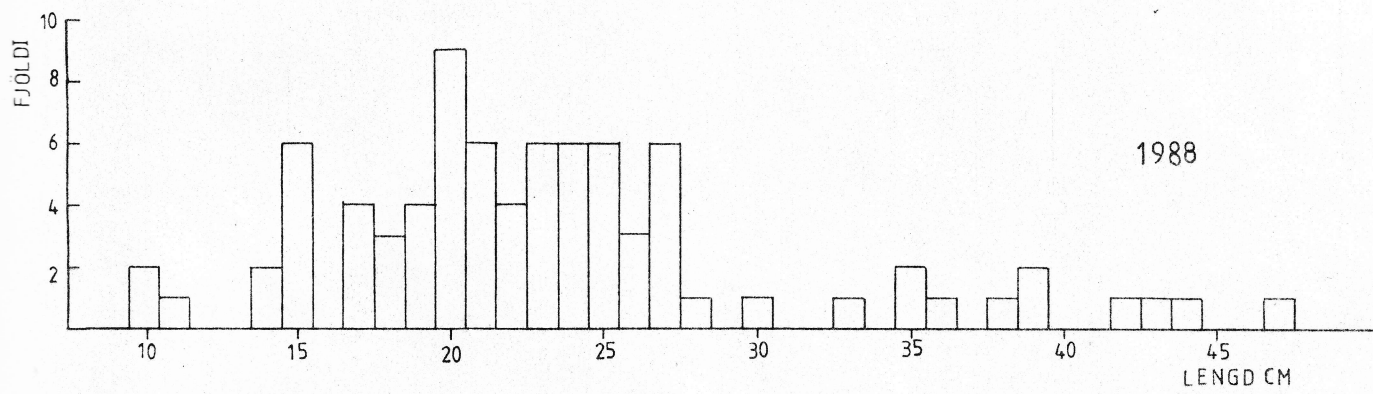
KORT AF URRIDAVATNI I STRANDASYSLU.

MÆLIKVARÐI 1:100 000

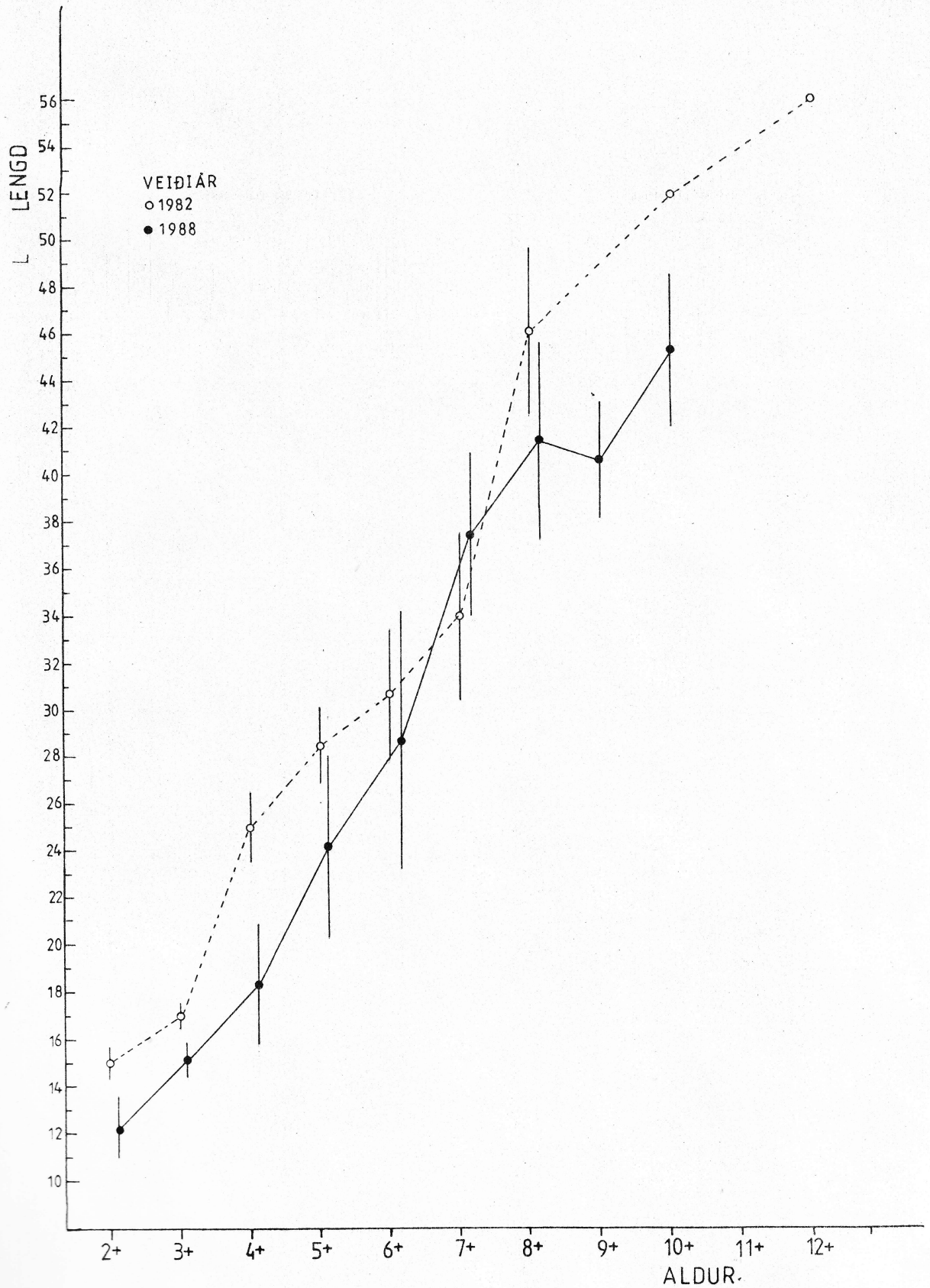
MYND 2:

LENGDARDREIFING URRIDA ÆI NETAVEIÐI I AGUST 1988.

MYND 3:

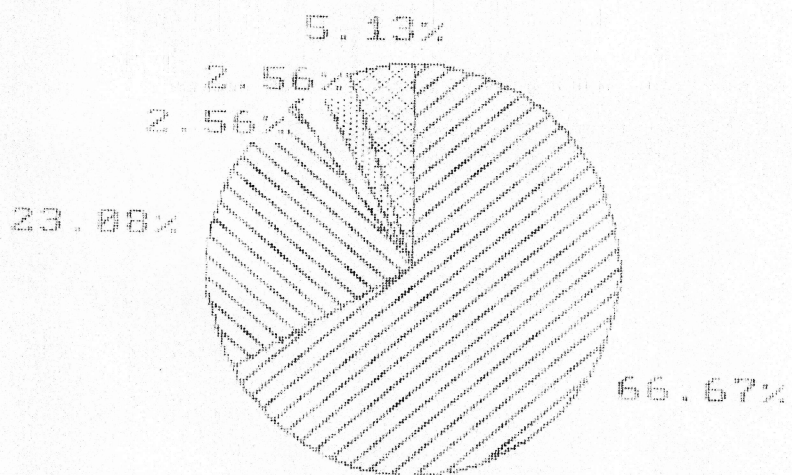
VOXTUR URRIDA I URRIDAVATNI 1982 OG 1988.

MYND 4:

FÆDA URRIDA I URRIDAVATNI.

URRIDAVATN 1989

- VATNA-BOÐBAR
- HORN-SILI
- DYRA-SULF
- VOR-FLUGUR
- LEIFAR